

Fridtjof Diesen:

Så stort et kall -

- Richard Wagners liv og verk -

MENS AGITAT MOLEM - Ånden behersker materien

FA kunstnere har satt så dype spor etter seg i en hel verdens kultur som Richard WAGNER.

Begivenhetsrikt, hvileløst, alltid på vandring mot større og rikere mål, snart forfulgt av mørkemaktene, av nød, sykdom og elendighet, snart skifter det hele, han beskyttes av stråleglansen fra lyse og milde sfærer, i uavlatelige vekslende baner med hver nerve sitrende av tro hengivenhet og oppofrelse for sit store kunstnerkall.

Hans livshistorie er historien om et genis livslange kamp mot en kald, mistenksom og uforsønelig verden hvor menneskene ofte ser på en nybrottsmann med hånsord og forakt, men som senere hen reiser en eren mange og store minnesmerker. Wagner var en sterk personlighet. Han lot seg ikke kue av noe som helst. På tross av sykdom, sult, savn og landflyktighet greide han å skrive og komponere 13 store operaer og musikkdramaer og megen annen musikk også. Han etterlot seg en stor litterær produksjon.

Richard Wagner kronet sitt livsverk med de store festspillene i Bayreuth. Tusener og atter tusener av musikkelskende mennesker har siden 1876 gjestet festspillhuset på den grønne høyda for å se, høre og oppleve noe av det skjønneste i fru Musicas rike, et eller flere Wagner-verker. Her finner vi nøkkelen til forståelsen av de forskjellige ledemotivene og den store skaren av de skikkelser han råde over i form av konger, riddere, sangere, håndverkere, guder og mennesker, onde og gode makter. Her er høye tanker og lengsler, glitrende ordperler og et sant trylleri av de levende toner. Her ser vi hvordan han behersket orkestret, skrev sine egne tekster og tok alle de kunstneriske virkemidler i bruk i det som han la opp som det viktigste i kunsten under navnet »Gesamte Kunst, en forening av harmoniske ord, bilder og toner.

Han forlot den slagne landeveg i den fransk-italienske operastilen og fulgte de midler han brukte i »Tannhäuser gjennom storverket »Nibelungenringen« fram til sitt høyeste verk »Parsifal«.

ALLE må vel i dag erkjenne at Wagner var et universalgjen. En mann, hvis verk vil leve videre i framtiden. All forfølgelse og lumpen kritikk er forstummet. Alle bøker med grelle karikaturer og mindre pene ord er borte. Og mindre ikke Wagner har et budskap å bringe oss, menneskene i atomalderen? —

En hymne til Leipzigs pris

I tiden 16. — 19. oktober 1813 var navnet Leipzig på alles leber i store deler av Europa. Keiser Napoleon og hans armer var kommet fra sine fryktelige nederlag i

Russland og ble innviklet i det store folkeslaget på slettene utenfor byen Leipzig i Sachsen hvor de franske styrker atter tapte terrang. De allierte (prøyserne, østerrikerne, russere og svensker) jaget franskmennene tilbake så langt de kunne for at de ikke skulle komme tilbake igjen. Til minne om disse skjebnesvangre begivenheter ble det senere reist et stort monument. Men Leipzig som så ufrivillig var kommet inn i så dramatiske kapitler var ingen krigens by. Den dyr-

Wagner var begeistret for ham og slo fast at det var alltid noe nytt å lære hos Fader BACH. —

Vi forstår nok at Bach trivdes i Leipzig. Byens borgere og de mange fremmede kunne nok skaffe ham sorg og ergrelser, men når orgeltonene fra Thomaskirken bruste høyt oppe under kirkehvelvet forsvant bitterheten som dugd for solen og tonenes makt la et forsonende skjær over alt som var tungt og trist. Vi forstår nok at Bach ikke bare var et musikalsk geni, men en flittig og dypt religiøs menneske. Det var ikke uten grunn at Bach

Skulptur av Richard Wagner.

ket åndsliv og musik og litteratur. I 1723 kom mester Bach med fornavnet Johan Sebastian til Leipzig. Han var da 38 år gammel. Han ble meget gla i byen og levde der resten av sitt liv. Senere skrev han om byen:

»Du stråler som en sol, kjære by, alle andre byer skinner som matte stjerner ved siden av deg. Du behagelige Pleiss-Åten likesom diamantens glans er evig, skal dine murer også stå til evig tid. Med latter og spøk vil jeg elske mitt Leipzig inn i evigheten. Jeg har kært byen og sverget til gudene at det er her jeg vil bygge og bo!«

BACH skapte sin kirkemusikk, sine kostbare klenodier til Guds ære og til menneskenes glede, trøst og velbehag. Han var suveren som Thomas-kantor, som komponist, som lærer og som omsorgsfull ektefelle og som far for sine mange barn. Hans senere bysbarn, Richard

ble regnet som den femte evangelist. Bach døde bare 65 år gammel. 100 år etter Bachs død ble det stiftet et Bach-selskap i Leipzig og det har gjort en grunnlig innsats. Det berømte Thomanerkoret har holdt sitt ry helt opp til våre dager.

Johan Sebastian BACH var heller ikke alene om å hylde Leipzig. Messene har ry for alle som har med handel og industri å gjøre. Tysklands store dikter Johan Wolfgang Goethe kom i sin tid til messe i byen og sammenlignet den med Paris. I dikterens uddødelige verk »Faust« har han lagt inn en viktig scene til Leipzig. — Byen vokste i velstand og ry. Thomaskollen og Thomanerkoret kastet berømmelsens glans over byen.

Alle som ville lære og høre god musikk søkte seg til Leipzig. I 1843 grunnla mellom andre den kjente komponisten Felix Mendelssohn-Bertholdy det betydningsfulle

og viktige Leipziger-konservatorium. Våre tre store komponister Edvard Grieg, Johan Svendsen og Christian Sinding var blandt de betydeligste ungdommene som studerte der og senere vant verdensberømmelsens laurbær.

FRA Gevandhaus-konsertene i Leipzig fikk den musikkelskende verden høre Mendelssohns og Schumanns verker. Senere kom en strøm av lysende navne på orkestrets programmer.

MEN Leipzig er ikke bare fru Musicas by. Den er også bokbyen fram for mange andre. Bokforlaget med verdensry.

NAPOLEONS-krigens redsler var omsider over. Hva blod, smerter, lidelser tross alt hadde sådd av tro, håp og lengsler i kampens hete skulle nå for en stakket stund spire og gro i fredelig dyst. Folk fra mange nasjonaliteter var trette av krigsherrenes byrder og befalinger. Folkene i Europa var umyndige uten noen større innflytelse på utviklingens gang. Men åndens store gullalder med krav om demokrati brøytet seg fram og var i sin vorden. Goethe, Schiller, Beethoven, senere en Wagner og en Karl Marx alle intelligente og begavede menn satte sitt stempel på utviklingen. De var vegryddere for det som måtte komme. Vi fikk en lang rekke av menn og kvinner med bragder på ulike felter.

NAPOLEONS maktstilling var bygget opp på vold og brann. Menneskene lærer aldri noe av historiens gjentakelser. Slik ser det i hverfall ut. Men kulturgudene lever over alle kriger og maktbegjæret. Og det skal vi være glade over.

Atten og arven

VAR store landsmann her i Norge, Olav Asmundsen Vinje har skrevet at stor arv det er for marnen av godfolk være fødd.

I Richards Wagners tilfelle er ordet så sikkert og så sant. Farsetta kommer fra Sachsenlands sunde bondemiljø. Wagners stamtre teller en lang rekke av prester, skolemestere, organister og andre seminarierlærte, kulturdyrkende personligheter. Det var bunnherdige, nidkjære og flittige folk som ofret sin tid for sin livsgjerning og sin familie. Den som var lærer og som hadde musikalsk gehør pleide som regel å være bygdas organist og gikk ofte i arv fra far til sønn. Slik var det for Wagner-etta og slik var det for Bachs. Begge kronet denne utviklingen med to genier i musikkhistorien. Det var først Richard Wagners bestefar, Gottlob som brøt med denne tradisjonen. Han flyttet til Leipzig og ble bytøller ved en av byportene der. — Gottlob var en kunnskapsrik og tenksom mann med interesser for kunst og vitenskap i fritida. Han hadde to sønner, Friedrich, som studerte jus og Adolf som leste teologi og filosofi. Disse to sønnerne var like i mye, men ikke i alt. — Friedrich var en praktisk anlagt mann som koblet av med sine literære og teaterambisjoner. Adolf, der i mot, var helt oppslukt av sine åndelige sysler. Han ble aldri noen prest eller professor ved et universitet. Men hans forfatterskap fikk anerkjennelse av sjølvste Goethe. Han var en lærer mann og langt for ut for sin tid. Hans hjerte banket varmt for et tysk nasjonalteater. Hans nevø, Richard, satte meget av hans planer ut i livet.

SOM SAGT. Friedrich Wagner var jurist og arbeidet seg oppover i

politi-etaten inntil han ble politidirektør (nærmest politimester i våre dager). Det var et meget vanskelig embete under franskmennenes okkupasjon. Men Wagners skar pe forstand, smidige og fornuftige opptreden hjalp ham til å løse vanskelighetene til Leipzigs tilfredshed. Wagner var således en handlekraftig mann, ingen kjedelig og knusktorr byråkrat. Alikevel trivdes han nok på sitt kontor omgitt av sirlig skrevne protokoller, gamle, gulnede dokumenter og tykke løvbøker fulle av omstendige bestemmelser og juridiske spissfindigheter. Friedrich Wagner fulgte med i tidens nye tanker. Han var en habil teatermester og besøkte ofte byens teater. I den trivelige heimen sin møttes kunstnere av mange slags til en prat eller til opptredener av forskjellige slags. Onde tunger, og dem var det mange av, påsto at Richard ikke var Friedrichs sønn. — Nei det er nok ingen tvil om at Richard er en ekte Wagnerianer.

Morsarven ble ikke mindre. Begavelse, forstand, flid, hjertelag og godt humør har her funnet sin skjønneste samklang.

VISSE Wagner-forskere har også fått det til at fru Johanne f. PATZ, var slett ikke datter av en møllermester, men en hemmelig datter av prins Constantin av Sachsen-Weimar. Johanne ble sendt på en kongelig pensjonsskole som sørget for hennes oppdragelse og utdannelse. De mener at Richard også har arvet sitt talent på morsiden for prins Constantin arbeidet med komposisjoner og andre kunstneriske sysler i samband med Goethes diktning. Her må det med engang understreges at det er så mange små fyrste- eller hertugdømmer, som har sin største fortjeneste i den hjelp som de ytet til så mange store åndsmennesker som til eks. Goethe, Schiller, Beethoven, Liszt og ikke minst Wagner. — Ved prinsens død i 1797 måtte Johanne vende heim til Weisenfels.

EN tid etter møtte hun den unge politiembetsmannen Friedrich Wagner og ble gift med ham 24 år gammel. Den unge fru fant seg vel tilrette i Leipzig igjen. Hun fikk fult opp å gjøre i heimen for det ble mange barn i ekteskapet. Richard Wagner var således nr. 9 i rekken. Fru Wagner var en vakker og statelig kvinne med brunt hår og kloke, litt drømmende øyne. —

FRU WAGNER opplevet sønnen Richards første strålende seier som komponist den kvellen da operan »Rienzi« fikk sin premiere i Dresden-operan. Det var vel noe til glede og opplevelse da et taknemmelig og begeistret publikum bifall bruste gjennom salen til ære for hennes sønn og hans framragende medarbeidere. —

(Framhald.)

Umdystur

Nevaleikarin Floyd Patterson hefur eftir fáum árum mist alt hann átti — ognir og familju. Ognirnir tóku »vinirnir« sér av. Konan rýmdi frá honum, tí hann ekki vildi halda uppatt við nevaleiki. Nú verður hann at byrja av nýggjum.

- * Fyrsta stigið verður, at hann
- * giftir seg — við Sandru av
- * nýggjum. Tey fyra børnini
- * gleða seg til at fáa pápa aftur